

MUZEA MEZI MINULOSTÍ A BUDOUCNOSTÍ 2

Technický scénář dokumentárního filmu

Vysoké učení technické v Brně
Brno
2025

MUZEA MEZI MINULOSTÍ A BUDOUCNOSTÍ 2

*Projekt NAKI III DH23P03OVV041 Přínos
uměleckoprůmyslových a technických muzeí pro
hospodářský rozvoj a vzdělanostní kulturu Moravy
a českého Slezska: východiska – stav – perspektivy
(PUTM)*

Scénář dokumentárního filmu
stopáž 20 minut

Dominika Mudrová
Jindřich Juna
srpen 2025

Hudba - podkres

Montáž záběrů Slezského zemského
muzea v Opavě, exteriér
Úvodní titulky

Slezské zemské muzeum,
přecházíme ze záběrů budovy
do typického muzejního interiéru,
kamera prochází expozicemi

Komentář m.o.:

Muzeum... Slovo, které sugeruje
zašlé časy. Místo, které nás spojuje
s minulostí. Místo, které se v
dnešní digitální době může jevit jako
anachronismus. V době, kdy si
každý z nás dokáže ve vteřině najít
na internetu prakticky libovolnou
informaci, se můžeme ptát, jsou-li
pro nás muzea a jejich artefakty stále
přínosem.

Záběry muzejních instalací tak,
jak je všichni známe, kamera
přibližuje některé artefakty

Kom m.o.:

Abychom na tuto otázku odpověděli,
je třeba vrátit se do minulosti

a pochopit, jak se myšlenka muzeí
vyvíjela.

Archivní materiál – dobové kresby
(veduty Opavy, Olomouce a Brna,
portréty Faustina Ense, císaře
Františka I. atd.)
Vývoj muzeí

Kom m.o.:

První muzea, zakládaná na přelomu
18. a 19. století, sloužila úzkým
skupinám vzdělců. Jejich vznik
reagoval na osvěcenskou poptávku
po racionální vědě nezatížené
náboženskými dogmaty, stejně jako
na romantickou touhu po poznávání
přírody i národní minulosti. První
muzejníci se rekrutovali především
z řad učitelů, kněží či úředníků
a péči o sbírky se věnovali vedle
svých povolání. Muzea se od počátku
opírala o mecenáše z prostředí
šlechty a vyššího úřednictva.

Archiv.mat, ilustrace, fotografie
Průmyslové muzeum Důl Michal
(založený v polovině 19. století)
Dokumentujeme jeho historickou

podobu Železniční a lodní doprava
v dobových ilustracích

Kom.m.o.:

Prudký technologický pokrok 19. století šel ruku v ruce s intenzivními společenskými změnami. Zánik vrchnostenské správy a formování moderní občanské společnosti v kombinaci s rozvojem železniční a lodní dopravy vedly k rozsáhlým migračním procesům a demografickým změnám. Díky rozvoji průmyslu se konstituovalo dělnictvo jako specifická sociální vrstva. Naznačené procesy spolu se zánikem cechovního systému vedly také k novému rozvoji specializovaných řemesel.

Ilustrační záběry artefaktů
uměleckých řemesel a užitého umění

Kom.m.o.:

Na uvedené trendy přirozeně reagovalo také muzejnictví. Zrodil se fenomén umělecko-průmyslového muzea, jenž se v poslední třetině 19. století rozšířil z britského prostředí do střední Evropy.

Prof. Matthew Rampley,
kunsthistorik Masarykova
univerzita, interiér (pracovna,
posluchárna nebo studovna)
Brno

Sync:

Odpovídá na otázku: Co pro tehdejší společnost znamenalo umělecko-průmyslové muzejnictví? Jak se tato myšlenka aplikovala v českých zemích?

Skanzen v Rožnově pod Radhoštěm
Obrazový materiál dokumentující
lidovou architekturu a tradiční
řemesla

Archiv i současné záběry z expozice,
stavební prvky, detaily řemeslných
artefaktů

Kom.mo.:

Rozsáhlá industrializace však
s sebou také přinášela postupné
vytrácení tradičního způsobu
života a razantní proměny zástavby
i kulturní krajiny. Proto se v závěru
19. století zrodil nový typ muzea –
skanzen, zachovávající prvky lidové

venkovské architektury. Původně skandinávský fenomén brzy našel ohlas také v tuzemském prostředí. Zároveň etnografové a folkloristé zkoumali zvyky venkovského lidu, stejně jako tradiční řemeslné postupy a technologie.

Dobové fotografie a ilustrace, muzea
z přelomu 19. a 20. století

Kom.m.o.:

Celkový rozvoj občanské společnosti a politického života na přelomu 19. a 20. století měl za následek vznik celé řady muzeí, ať již komunálních, spolkových, vojenských, podnikových, ale třeba také kriminalistických. Úroveň jejich personálního a materiálního zajištění se ale lišila případ od případu.

Archivní materiál dokumentující
dějinné události první poloviny
20. století E.W.Braun, historik,
ředitel Slezského zemského muzea
1897 – 1935, fotografie

Kom.m.o.:

Turbulentní politický vývoj
20. století doprovázely opakované
mocenské a ideologické zásahy do
muzejní práce. Zároveň ale došlo
k profesionalizaci muzejnictví, kdy
péči o sbírky ve větší míře začínali
odborně vzdělaní specialisté.
Dosavadní spolkovou bázi muzeí
začala částečně nahrazovat muzea
zřizovaná státem či kraji.

Zdeněk Nejedlý jako symbol
ideologizace muzejní práce,
fotografie Národní památník II.
světové války, Hrabyně, záběry
současné podoby, historické
fotografie Archivní mat. – síně
a muzea (revolučních) tradic

Kom.m.o.:

Sílící ideologizace muzejní
práce po roce 1918 a zejména pak
po roce 1945 se projevila mimo
jiné výstavbou reprezentativních
paměťových areálů.
Nejnázornější příklad představují
místa paměti spjatá s interpretací
dějin druhé světové války.

Téma zůstává i po více než 80 letech mimořádně citlivým, jak dokládají dosud trvající mediální i politické spory o to, jak válku připomínat ve veřejném prostoru i v muzeu. Společenské zvraty 20. století měly také za následek zničení či rozchvácení řady muzejních sbírek, s nímž se řada institucí vypořádává dodnes

Jana Jirásková, ředitelka Centra pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války
Praha

Sync:

Odpovídá na otázku: Jak probíhá dohledávání a navrácení odcizených kulturních statků? Jak v tom pomáhají moderní digitální technologie?

Památník Tomáše Bati, Zlín Muzeum
Tatra, Kopřivnice
Záběry současné podoby muzejních expozic, pracovní postupy využívající moderní technologie
Prezentace techniky v muzeu

Kom.m.o.:

Vztah muzeí a techniky je dnes dvojitý. Na jedné straně jde o prezentaci dějin vědy a techniky v muzeích, na druhé straně ale také o využití moderních technologií v muzejní práci. Historické technické artefakty uchovávají rozličné typy muzeí, ať již jde o tradiční umělecko-průmyslová či technická muzea, ale také muzea podniková, hasičská, železniční, nebo vojenská.

Lapidárium v Oslavanech
Detaily architektonických
fragmentů, náhrobků a kamenných
artefaktů

Kom.m.o.:

Specifickou formu muzeí představují lapidária, která shromažďují kamenné stavební a umělecké památky. Jde o jednu z nejstarších forem památkové péče, která se objevila již v časech renesance a poté znovu v éře osvícenství.

Dolní Vítkovice, unikátní
průmyslový areál proměněný
v kulturní, vzdělávací a společenské

centrum Archiv.mat, současné
záběry
Exteriér areálu, pohyb návštěvníků
akcí

Kom.m.o.:

Průmyslové areály muzejní formou
připomínají svou vlastní minulost.
Rozsáhlé výrobní haly umožňují
prezentaci velkého množství
exponátů a konání doprovodných
akcí. Muzejníci a památkáři ale stojí
před otázkou, jak efektivně skloubit
konzervaci industriálních
architektonických památek se
zachováním dobové autenticity a
zároveň splnit požadavky na pohodlí
návštěvníků.

Pevnost poznání, Olomouc
Moderní muzeum vědy, centrum
neformálního vzdělávání
Současné záběry expozic a provozu
Muzea ve světě digitálních technologií

Kom.m.o.:

Populární formu muzejní prezentace
představují interaktivní expozice,
umožňující názornou demonstraci
fungování technologických postupů
či fyzikálních jevů. Edukační

potenciál takto pojatých expozic využívají hlavně základní a střední školy.

Ostravské muzeum

Záběry ze současného provozu -
využití moderních technologií, on
line výstavy, You Tube kanál

Kom.m.o.:

Pro muzeum ale technika není pouze předmětem výzkumu a prezentace, ale též nástrojem pro komunikaci s návštěvníky. Digitální věk umožňuje realizaci online výstav, cílenou propagaci pro rozličné skupiny uživatelů skrze sociální sítě a řadu dalších výhod. Digitální věk vede k přehodnocování tradičních marketingových a edukačních strategií především ve vztahu k mladé generaci potenciálních návštěvníků.

Mgr. Filip Petlička, ředitel
Ostravského muzea
Ostrava

Sync:

Odpovídá na otázku: Jak současná muzea využívají digitální technologie a sociální sítě ve výstavní a propagační činnosti? Jak muzea pracují s mládeží?

Stylizované záběry – monitory, napadený web, pád systému

Kom.m.o.:

Moderní technologie ale pro muzea nepředstavují pouze pomoc, nýbrž také potenciální hrozbu. Muzejní weby a databáze se stávají terčem kybernetických útoků a muzea jsou nucena intenzivně řešit otázku kybernetické bezpečnosti. Stávající muzejní legislativa zdůrazňuje nutnost vést evidenci sbírek také v analogové podobě a minimalizovat tak důsledky možných blackoutů či hackerských útoků.

Dronové záběry krajiny, Ostravsko

Kom.m.o.:

Nejde však zdaleka o jediný problém. Moderní detektory kovů, drony

a další technologie se také stávají
nástrojem pro nelegální činnost
amatérských “archeologů”.

Dr. Jiří Juchelka, Slezské zemské
muzeum
Opava

Sync.

Odpovídá na otázku: Jaké problémy
muzeím působí činnost tzv.
detektorářů a ilegální archeologické
sběry? Jak lze těmto rizikům čelit?

Technické muzeum v Brně, expozice
výpočetní techniky
Záběry z expozice, detaily techniky

Kom.m.o.:

Paměťové nosiče ani cloudová
úložiště dnes nemohou zaručit,
že audiovizuální záznamy budou
funkční ještě za 100 let. Muzea
jsou tak postavena před otázkou, jak
uchovávat příštím generacím
multimediální obsah.

Záběry ilustrující práci muzejníků
s digitálními technologiemi

Kom.m.o.:

Nejnovější výzvu pro svět muzeí pak představuje rozvoj umělé inteligence. Usnadňuje práci grafikům a výtvarníkům, urychluje přepisy dobových textů či vyhledávání v databázích. Ale bude za pár let ještě možné rozpoznat digitálně vytvořené falzum historického artefaktu od autentického originálu? Oběťmi mystifikace se snadno mohou stát sami muzejníci, stejně jako návštěvníci, kteří nerozlišují mezi reálným a digitálně generovaným obsahem expozic a výstav.

Mgr. Pavel Rušar, ředitel
Vlastivědného muzea Jesenicka
Jeseník

Sync:

Odpovídá na otázku: Jaké výhody
či rizika muzeím přináší umělá
inteligence?

Krajina Opavska, Ostravska...
Archivní záběry povodní
z posledních let

Kom.m.o.:

Že nás ani ty nejmodernější technologie neochrání před tradičními hrozbami, ukázaly povodně ze září 2024, jež citelně zasáhly řadu muzejních areálů či depozitářů. Nejen muzea, ale celá společnost navzdory technologickému pokroku nadále čelí přírodním živlům, dopadům pandemií, ozbrojených konfliktů nebo mocensko-ekonomického soupeření.

Montáž exteriérů muzeí a expozic

Kom.m.o.:

V době, jež bývá označována za postmoderní a postfaktickou, muzea zůstávají jedním ze zdrojů porozumění minulosti, kulturním a hodnotovým základům současné společnosti. Technická muzea jsou nezastupitelným zdrojem poznání tradičních řemesel a manuálních dovedností, jež ani v digitálním věku neztratily své opodstatnění.

Závěrečné titulky

Hudební podkres